

Ihmisiä vaiko jumalia?

Kalevalan sankareita ovat tutkijat pitäneet milloin jumalina, milloin ihmisinä. V. 1551 ilmestyneessä psalmtarin suomennoksen esipuheesta Mikael Agricola luettelee „hämmälaisten ja kirjaltaisten epäjumalia“, mainiten sekä Ahdin että Ainemoisen (Vainamoisen), Ilmarisen ja Kalevan pojat. Hänen näkökantansa jäi ainoana vallalle viime vuosikymmen alkuun saakka, jolloin vasta alettiin epäillä, että Ilmariset, Vainamoiset j. n. e. olivat olleet ihmisiä. Lönnrotkin ^{Samojnkin Gottlund} di. jo vakioitunut mielipiteensä, että Vainamoisen oli ~~ihminen~~ ~~siki~~ historiallinen henkilö eikä tarunomainen jumala. Kalevalan ilmestyttyä jakautuivat ^{tiede-}miehet kahteen leiriin, joista toiset, kuten ^{Collan ja} Castrén ~~Annex~~ ja myöhemmin Donner ja E. Aspelin, puolustivat Kalevalan sankareiden jumaluutta, toiset taas Ahlqvistin tapaan etsivät niiden inhimillistä alkuperää. Nytkemmin ollaan yleensä sitä mieltä, että kale-

35)
Valassa mainitut tietäjät, Väinämöinen, Ilmarinen,
Lemminkäinen y. m., ovat olleet historiallisia hen-
kiloita, vaikka legenda on punonnut niiden ympär-
välle kaikenlaisia jumaltarullisia aineksia.

Meidän oma kantamme asiassa ei ole
ristiriidassa näiden tieteellisten mielipiteitten kans-
sa. Hoitsemme johaisesta tieteestä voitosta. Olemme
vakuutetut siitä, että Kalevalan sankarit ovat
olleet historiallisia henkilöitä; vieläpä uskom-
me, että nimet ovat generisiä eli jonkunlaisia
sukunimiä, niinkuin Hermes (Thot) Egyptis-
sä ja Zarathustra Persiassa, toisin sanoen, että
on ollut eri aikoina eläneitä Väinämöisiä, Il-
marisia j. n. e. Samalla olemme kuitenkin
vakuutetut siitä, että nimet ~~ovat~~ ^{alkuaan} ovat keuvan-
neet ~~jollain sanalla~~ - ei ~~niin~~ ^{epäjuma-}
liä, kuten Agricola ~~sanoi~~ ^{sanoi} sanoa, eli ~~siis~~ ^{siis} ju-
malolentoja, vaan jumalallisia voimia, luovia
hierarkioja eli "taivaallisia sotajoukkoja". Tämä
mäinen ~~Tammisen~~ nimien ja kirsitteiden
sekaannus ~~on~~ on henkisten liikkeiden historiassa
tavallinen asia.

Onhan tieteellinen tosiseikka esim.
^{Atlanttilaisen} skandinaavilaisen Eddan suhteen, että jotkut myto-

logiset nimet alkuaan olivat historiallisten henkilöiden nimiä; niinpä runoudenjumalan nimi Vorange oli tunnetun istantilaisen runoilijan nimi. Toiselta puolelta taas ^{esim.} juutalaisten yleinen messias-nimi ja kreikkalainen verbaali-adjektiivi ~~ky~~ khristos ("voidettu") on tullut määrätyn henkilön tunnusnimeksi, niin että kun kristityt puhuvat Messiaasta, Kristuksesta tai Vapahtajasta, tarkoittavat he sillä yksinomaan Jesus Natsareäläistä.

Meidän väitteemme kalevalaisten nimien suhteen on siis, että Väinämöinen ^{esim.} tarkoittaa määrättyä jumalallista hierarkiaa, vaikka samalla on ollut historiallisia henkilöitä nimellä Väinämöinen; kumpikin nimenkäsitys on alkuperäisempi, ei vaihtu asiaan. On luultavaa, että Väinämöinen samoinkuin ^{esim.} Kristus on kuvannut määrättyä jumalallista voimaa ja sitten nimenä omistettu henkilöille, jotka joissa tuo samainen voima erityisesti on ilmennyt. On myös mahdollista ~~että~~ - tämä olkoon sanottu lohdutukseksi niille, joiden mielestä edellinen Teoria on fantastinen, vaikka me pidämme sitä oikeana, - että Väinämöinen on ensin ollut henkilö nimi ja sitten ~~muuttanut~~ ~~että~~ sillä myöhem-

37)
min on kuvattu semmoista jumalallista ominaisuutta eli toimintaa, josta nimen alkuperäinen kantaja oli tyypillinen esikuva. 1) Vain!

Kun tahdomme oppia tuntemaan Kalevalan henkistä taustaa, niitä mysteerisempiä, joita sen runoissa jukee, täytyy meidän ennen kaikkea piästä selville siitä, mitä jumalallisia voimia Kalevalan pääsanhurit ja ominaisnimet edustavat. Kalevalan maailmankatsomus ei ole esitetty filosofiseen tapaan selvin sanoin, vaan ^{on se} puettu runopukuun ja kuvakielen konkreettisiin muotoihin. Meidän huomionsamme ei tällöin saa kiintyä realistisiin pikku seikkoihin, vaan on se etsivä suuria piirteitä ja laajoja näköaloja. Meidän tulee löytää niitä juonain lankoja, jotka kulkevat lukuisain runojen läpi.

Ensimmäinen luonnollinen kysymyksemme on: puhuuko Kalevala meille Jumalasta ja mitä Kalevala meille Jumalasta puhuu? Kristilliset ihmiset lukijat kiiruhtaisivat heti tähän vastaamaan, ettei Kalevala tietystikään Jumalasta puhu, sillä eivät vanhat pakanalliset suomalaiset mitään tieneet monoteismin yhdestä ainoasta Jumalasta. Pienalta katsoen ~~se~~ ^{siltä} näyttäekin. Kalevala ei

Viivan alle

1) Ettei kansassa yhä vielä on säilynyt muisto Väinämöisen jumalallisesta olemuksesta ja melkein ver=tauskuvallisesta merkityksestä, näkyi esim. seu=raavasta otteesta "Kotiseudun" maaliskuun n:o:sta 1909: "Väinämöisestä sain viime talvena Suo=maussalmelta Juntturannan perältä Niemelästä aivan sattumalta muitten asiain yhteydessä varsin merkittävän määritelmän. Torjan ukko, Jaakko Heikkinen, joka sen lausui, oli jo 83 v. vanha, paiko=kakunnalta syntyisin, taisi lukeisia historiallisia tarinoita ja tietoja. Näin hän viskoi: Väinämöis= sellä ei ole ollut liuta eikä lihva oinkuin meillä, vaan velhot ja runonmiehet kun ottaa voiman moasta ja veestä ja kuuista ja auringosta ja kai=kesta, niin se mikä yhteen kokoupi on Väinämöinen."

38) Juhu Jumalasta kristillisessä mekityksessä. Mut-
ta onko silti sanottu, että Kalevala ei mitään ju-
malasta tiedä?

Ajattelkaamme vähäsen. Jättäkäämme
kerrakaleran ja morisanainen "usko" syöjään ja kysy-
käämme: mitä me sitten tiedämme Jumalasta? Mitä
tiedämme kaiken elämän ja olemisen alkuperästä?
Mitä tiedämme siitä isästä ja luojasta, joka maail-
mat sylicänsä sulkee? ~~Functio~~ ^{uskomme} saattaa kuulosta
"hän on rakkaus", mutta järkemme on pahotettu tun-
nustamaan, ettemme tiedä ^{häntä} ~~mitä~~ kuin mitä hän on
itsestään maailmassa ilmoittanut. Me näemme häntä
hänen toissään. Ei kukaan filosofi ole kyennyt hän-
tä tyypdyttävisti kuvaamaan, sillä hän on kaikkien
kuvien yläpuolella. Vanhat indialaiset vedaan-
tistit, jotka nousivat filosofisen ajattelun huipul-
le, sanoivat, että ehdottomasti Parabrahmaa ei
kyennyt millään määrittelymään; ainoa mitä ju-
maluudesta saattoi lausua oli neeti, neeti, "ei
se ole niin eikä se ole näin". Ainoastaan ilmenenyt
luoja eli Brahmaa ~~se~~ kykeni ihminen ~~se~~
johon verran ymmärtämään, kuvaamaan ja jalvo-
maan.

Mitähan jos Kalevalakin on asettanut

Toisella sivulla

Koko Siperiassa vallitsi ennen se käsitys, että ylinton jumma ei ihmisen ollut mah:
dollista rukoksillaan lahestyg. 1)

viivan alle

1) J. Krohn, Suomen simun jakamallinen ju:
malanpalvelus. Helsinki 1894. Siv. 80.

samalla kannalle, jos sekin viisauts ilmenee
 juuri sen äänettömyydessä? Sekään ei puhu
 jumalasta sinään, koska jumalasta järkeemme ei
 kykene mitään lausumaan, koska Jumala on se
 elämi, jota ainoastaan eläimen avulla voi oppia
 tuntemaan; sekin rajoittuu kuvaamaan Jumala:
 lan ilmennyksiä maailmassa, s.o. näkymättömissä
 si maailmassa, niinkuin henkinen tieto ainakin.
 Kalevala ei puhu jumalasta sanoin, koska Kaleva:
 la itse on jumalallisen mysteeritiedon ilmaus.

Mitä sana Kalevala merkitsee?
 Substantiivina tietystä "Kalevan koti" myötä jos

~~saattanut~~ ~~ollut~~

~~Mieleemme tekisi vahtia, että sekin on~~

alkurajan laatusana, niinkuin esim. "jumala" myöhen:
 päin tutkijain mielstä; ^{niin se} ~~Kalevala merkitsee~~ ^{on saattanut merkittä}
 "Kalevan ominaisuuksilla varustettu." (Vertaa: vete:
 "lä" sanasta vesi.) Enti Kaleva? ^{#vau!} ^(Ahlqvistin tällä)

tevat sitä ^{sanana} ~~tehtäväiseen~~ / kälvis joka merkitsee "sep:
 jä". Virolainen sana Kaleva merkitsee herrasmie:
 hen vatekangasta. ^{Tämän ja kimmäsen sehty kappi mukaan siis} Sanassa Kaleva on taten seppä
 ja herran käiku. ^{Pitämällä siitä kunnoli: Keskymme:} Minkä seppä ja minkä herra on

~~myt~~ ~~sitten~~ Kaleva mysteerinimenä? Epäilemättä
 maailman. Maailman herra ja uvoja (seppiä)
 kutsuttiin Kalevaksi? Puhuttinhan "Kalevan tu:
 desta" (salamasta) niinkuin nykyään puhutaan

Toiselle sivelle

lönnet arvelⁱ Kalevan me. kitsevän "jotai hiruviata,
surmaavaista, ollen yhtä rotua kuin sanat kalpa, kalma,
kallo, kala (ensis), kuolen." 1) ^{Sittemmin} ~~Nykyään kielimiehet~~

1) Vanhan Kalevalan esijuhle, siv. XI.

hän, katsoi sen johtuvan venäläisestä sanasta golova, "pää." Ca-
stren taas ^{vertaus.} arveⁱ sitä turkkilaiseen samaan aalle "sen =
kari." Nykyään kielimiehet j. n. e.

Vuoralle

2) Ort. runoa "Eessa Ise Jumalan, Kenzan
kau'oilla Kalevan."

240) ja siitä puhuen ymmärrämme domrotinkin selityksen.

Herran tullesta, "Kalevan puu" oli pyhä puu. Niitä tyvillä kutsutaan "Kalevan pojan ruuksiksi" ja tätä selitetään muistoksi muinaisesta vapaasukkuisten oikeudesta pitää pithiä tukkua. Miksei se myös voisi muistuttaa sitä seikka, että muinaiset vi: hityt, profeetat eli "jumalan pojat" ~~antivat~~ ^(esim. juutalaisten) antoivat tukkuaan vapaasti kas: vaa?

(adjektiivina)

Kalevala ~~merkitsi~~ silloin "jumalus: jan eli ~~jum~~ herran (jumalan) ominaisuudella varus: tetta" eli yksinkertaisesti "jumalallinen", ja ~~se~~ ^{sub:} ~~inspiroimana~~ ~~länrot~~ ~~sis~~ ~~oli~~ ~~salinnut~~ ~~kor:~~ ~~jälleen~~ ~~nimen~~ ~~jok~~ ~~muistuttaisi~~ ~~Santen~~ ~~divina~~ ~~Commedia~~ ~~jos~~ ~~te~~ ~~pidämme~~ ~~Kalevala~~ ~~Substan:~~ ~~tivina~~ ~~se~~ ~~huts~~ ~~se~~ "kuojan eli herun koti", ~~toisen~~ ^{tois} ~~puolen~~ korkeimpia elämäntarjia eli näkymättömiä on maailman ylempii ryöhykkeitä, ~~joita~~ ~~sis~~ ~~se~~ ~~ja~~ ~~vi:~~ ~~mainittu~~ ~~asia~~ ~~se~~ ~~betylei~~ ~~laatusanaan~~ ~~te~~ ~~kohta~~, kuten runoista näkyä.

^{Sillä} ~~se~~ nimestäänkin päätään Kalevala ~~sis~~ puhuu jumalallisista mysteioista.

Toiselle sivulle

Lönnrot todella muinaissuomalaisen hengen in-
spiroimana valitsi kirjalleen nimen,
joka muistuttaa Danteti Divina Comme-
diaa on täynnä lupauksia sille, joka
tähestyy Kalevalaa pyhäksi kirjaksi.